

## GÜZEL AHLÂK (3)

(...dünden devam)

Kettânî: "Tasavvuf ahlâktır. Ahlâkça senden üs-tün olan, ta-sav-vufta da senden üstündür" demiş.

Mutasavvıflardan biri de şöyle demiş: "Mürüvve-tin aslı, yaratık-lara karşı geniş yürekli olmak, kötü huyluluğun aslı da dar yürekli olmaktır. Yüce Allah: *"Allah kimi doğru yola iletmek isterse onun göğsünü İslâm'a açar; kimi de saptırmak isterse onun göğsünü (o kimse) göğre çıkıyormuş gibi dar ve tıkanık yapar"* (En'âm: 125)  
, *"Allah'ın, göğsünü İslâm'a açtığı kimse, Rabbinden bir nûr üzerinde değil mi? Allah'ı anmağa karşı yürekleri katılaşmış olanlara yazıklar olsun. Onlar apaçık bir sapıklık içindedirler"* (Zümer: 22)  
buyurmuş-tur.

Demek ki Rabbinden bir nûr üzerinde bulunanın kalbi geniş, ahlâkı güzel olur. Cenâbı Hak, âyetin so-nunda: *"Allah'ı anmağa karşı yürekleri katılaşmış olan-lara yazıklar olsun!"* demiştir. Allah'ı anmak-tan uzak duranın kalbi katılaşır. Kalbi katılaştıkça da yüreği dar olur, ahlâkı bozulur. İnsanların meşakkatine katlanma-mak, onlara yardım etmemek kötü huyluluk-tur. Sûfîlerden biri: "Güzel ahlâk, insanlara kötülük etmemek, onların eziyetine katlan-maktır" demiştir.

### Ahlâkı güzelleştirme yöntemi

Gazâlî'ye göre ahlâkın güzelleşmesi için insanın ruhunda ilim, gazap ve şehvet (arzu) elemanlarının dengeli olması gerekir. İlim kişiye sözlerin, inançların ve eylemlerin doğrusu ve yanlışları arasındaki farkı gösterir. İlim gücünden hikmet doğar.

### Nefsani ve ruhani güçler dengesi

Gazap ve şehvet güçlerinin, ilim ve hikmetin yö-netimi altın-da bulunması gerekir. '*Adl*' (denge), şehvet ve gazabı, aklın ve dînin kontrolünde tut-maktır. Kimde bu huylar dengeli olursa onun ahlâkı güzel olur. Bun-lardan kimi dengeli, kimi dengesiz olursa o kimsenin ahlâkı sadece dengeli olan huyu bakımından güzeldir. Yüzünün bir kısmı güzel, bir kısmı çirkin olan insan gibi onun da ahlâkının bir kısmı güzel, bir kısmı çirkindir.

Gazap gücünün güzel ve dengeli oluşuna şecâat (yiğitlik); şehvet gücünün güzel ve dengeli oluşuna da *iffet* (nâmus) denilir. Eğer gazap, dengeden fazlaya doğ-ru ağarsa *tehevvür*; aza doğru ağarsa

*korkaklık*

adını alır. Şehvet gücü de fazlaya doğru ağarsa

*şereh*

, aza doğru ağarsa

*cûmûd*

denilir. Güzel olan, diğer güçler gibi bu şehvet gücünün de dengeli olması gerekir (İhyâ'u Ulûmi'd-dîn: 3/68-70).

**(devamı yarın..)**